

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Весела Иванова Гелева, преподавател по Хорово дирижиране в катедра „Музикална педагогика и дирижиране“ на факултет „Музикална педагогика“ в Академия за музикално, танцово и изобразително изкуство “Проф. Асен Диамандиев”-Пловдив за **Сю Чан (Xu Chang)**, кандидат за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по: област на висше образование 8. Изкуства; професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство, катедра „Класическо пеене“ на Вокален факултет в НМА "Проф. Панчо Владигеров"- София

Xu Chang (Сю Чан) е роден през 1995 г. в провинция Шандон, Китай. Завършва бакалавърска степен в университета по изкуства в Шандон, след което се дипломира като магистър в Националната музикална консерватория „Никола Сала“ в Италия. В НМА „Проф. Панчо Владигеров“ изучава класическо пеене при проф. д-р Иванка Нинова. Сю Чан е носител на множество награди: първа награда в международния вокален конкурс „Konkurs Wokalny Bell Canto Wroclaw“, трета награда на 4-ия Международен музикален конкурс в Хонконг, трета награда на 4-тия Международен музикален конкурс в Таранто, четвърта награда на 2-ри международен музикален конкурс в Италия, почетно отличие в испанския музикален конкурс във Валенсия. По време на обучението си като докторант в София се изявява редовно на оперната и концертна сцена, изпълнявайки класически оперен теноров репертоар и китайски народни песни. През 2023 г. Сю Чан взема участие в програмата за млади артисти на Prague Summer Nights и изпълнява ролята на Дон Курцио в „Сватбата на Фигаро“ от Моцарт. В България участва като Моностатос в спектакли на „Вълшебната флейта“ на Моцарт.

Дисертационният труд със заглавие **„Стилови и интерпретационни характеристики в песенните цикли „Хубавата Магелоне“, „Цигански песни“ и „Четири сериозни песни“ на Йоханес Брамс. Разпространение на вокалните творби на Йоханес Брамс в Китай“** съдържа увод, четири глави, заключение, приноси, списък на публикациите (3) и библиография (35 източника на китайски, български и английски език, в т. ч. и интернет източници), с общ обем от 250 страници. Езикът на изложението е ясен, терминологично издържан и логично последователен. Трудът и рефератът отговарят на законовите изисквания за структура, обем и съдържание, въпреки че има неточности в описа на съдържанието, които би следвало да бъдат коригирани. Темата е дисертабилна, актуална и съдържа потенциал за следващи теоретични разработки.

В **увода** са представени мотивите, обекта, целта и задачите на научното изследване. В годините на своето обучение докторантът проявява задълбочен интерес към немско-австрийската романтична песенна традиция, което логично го отвежда до избор на темата, свързана със систематичен анализ на стиловата еволюция на Брамс и анализ на интерпретативните характеристики на трите песенни цикъла. В тази връзка докторантът си поставя следните задачи: да се осъществи задълбочен стилистичен анализ на трите вокални цикъла; да се представи връзката между стиловите характеристики и вокалната интерпретация, за да се формират научно обосновани насоки за изпълнение; да се проследят специфичните трудности за китайските изпълнители в немската фонетика и да се посочват начини за преодоляването им; да се проследи китайската изпълнителска практика на вокални творби от Брамс и др. Използваните методи са: аналитичен, исторически, сравнителен изследователски метод, литературен обзор, педагогически анализ на практически модели и др.

Първа глава представя анализ на цикъла „Хубавата Магелона“ по стихове на Лудвиг Тик. Докторантът разглежда историческия контекст на създаването на творбата, както и нейното място във формирането на стила на Й. Брамс. Направеният подробен хармоничен анализ представя в детайли музикалния език на композитора от този период – използването на алтеровани акорди, структура на общия хармоничен план на всяка част и на целия цикъл, тонална организация, своеобразие на акордовата фактура, специфика на клавишната партия и др. Изложението е подкрепено с нотни примери, илюстриращи разглежданите детайли.

Особено място е отделено на вокалната интерпретация и проблемите на камерното музициране. Сю Чан посочва необходимостта от солистични темброви качества и ярък артистизъм, които осигуряват предаването на широкия спектър от емоционални нюанси – от героика до интимна съкровеност. Обърнато е специално внимание на немското произношение, фразирането, тембровото разнообразие, породено от сюжетната линия, и баланса в камерната двойка. Разгледани са проблеми от вокално-техническо естество, свързани с теситурата и регистрите, мелодичните скокове, дикцията и артикулацията, дишането, темповите отклонения. Посочени са емблематични изпълнения на „Хубавата Магелона“, които представят цикъла в неговата художествена цялост и проникновен романтичен дух.

Обект на **втора глава** е друга знакова творба на Йоханес Брамс – „Цигански песни“ във варианта за солист и клавишен акомпанимент. Докторантът анализира структурата на цикъла, музикалния език и неговите етнически характеристики, отразени в мелодията,

хармонията, ритмическата свобода, ладовата специфика и фактурата. Подчертана е ролята на немската народна песен и на унгарската циганска музика, преплетени с романтичната песенна традиция и класическото формообразуване. Интересен е погледът върху интерпретационните версии на цикъла, застъпващи различни степени на баланс между рационално и емоционално, съдържана елегантност и страстна патетичност.

Ритъм, хармония, интонация, полифония, динамични контрасти, темпово разнообразие, артикулация и дикция, ансамблова звучност са разгледани в контекста на различните песенни сюжети и тяхното място в цикъла. Дадени са конкретни насоки за работа с тембъра, вибратото, динамичните амплитуди и гъвкавостта на темпата. Немското произношение на текста е представено от гледна точка на китайско говорещите вокални изпълнители и цели да подпомогне тяхната интерпретация, доближавайки я максимално до оригинала.

В **трета глава** на дисертационния труд Сю Чан представя произведение от късния творчески период на Брамс - „Четири сериозни песни“ оп.121. Анализът следва структурата на предходните две глави и съдържа исторически преглед на създаването на цикъла, произход на текста и мотивация за избора на библейски сюжети, вокално-технически проблеми и емоционална изразност на песните, взаимодействие между соловата и клавишната партия, интерпретационни бележки и насоки за изпълнителите. Докторантът демонстрира познания в областта на текстовия първоизточник и неговия философски подтекст, аргументиращ вечните въпроси за смисъла и предназначението на човешкия живот. Направените изводи за изпълнителския подход към песните са илюстрирани с множество нотни примери.

Последната **четвърта глава** „Разпространение и развитие на вокалните произведения на Йоханес Брамс в Китай“ съдържа голяма част от приносите на дисертационния труд. В началния подраздел е изложена историческа справка за разпространението на европейската вокална музика в Китай и нейното влияние върху източната култура в различните периоди от късната династия Цин до наши дни. Разгледани са различните типове проблеми при интерпретация на европейска вокална музика от китайски изпълнители, сред които: езикова бариера, фонетични особености и произношение; културни различия, в т.ч. и религиозни такива; методически и педагогически несъответствия и непълнота във вокалната подготовка на певците; недостатъчен сценичен опит и липса на рутинна работа с класически оркестър от западноевропейски тип и др.

Докторантът представя някои методи за преодоляване на фонетичните предизвикателства от страна на китайските изпълнители при изпълнението на немски произведения като се спира подробно на спецификата на произношението на гласните и съгласните. Интересни са и подразделите, в които се изследва изпълнителската традиция на творби от Брамс в Европа и Китай, както и състоянието на теоретичните бази данни и изследвания от китайски музиколози по темата.

Сред **приносите** на дисертационното изследване трябва да се открие следното:

- Анализирани са композиционните характеристики и формалните структури на трите песенни цикъла на Брамс с цел изясняване на неговия музикален стил.
- Проучени са предизвикателствата, пред които са изправени китайските изпълнители при интерпретацията на европейския вокален репертоар.
- Представен е анализ на правилата, регулиращи немското произношение, както и методи за преодоляване на фонетичните проблеми.
- Проучени са пътищата, по които европейската музика се е разпространила в Китай въз основа на китайските интерпретации на вокалните произведения на Брамс.
- Описани са различни интерпретации на немски вокални произведения и песни на Й. Брамс от китайски изпълнители.
- Систематизирани са изследвания върху творчеството на Й. Брамс в Европа и Китай.

Представеният дисертационен труд защитава успешно предложената теза и проправя път за нови научни разработки в областта на вокалното изкуство и интерпретация. Имайки предвид всичко гореказано, предлагам на уважаемото научно жури да присъди на Сю Чан образователната и научна степен „доктор“ по: област на висше образование 8. Изкуства; професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство и пожелавам успех в работата му като изпълнител, теоретик и педагог.

20.08.2026 г.

проф. д-р Весела Гелева